

Het Nationale Theater

Meerjarenbeleidsplan HNT producties

2025-2028

Wij zijn Het Nationale Theater

Het Nationale Theater is het grootste reizende theatergezelschap van Nederland. Onze voorstellingen zijn te zien door het hele land. We maken met ons eigen jeugd- en jongerengezelschap HNTjong als enige landelijke theaterorganisatie voorstellingen voor alle leeftijden.

We zijn thuis in drie theaters in Den Haag, de stad van Vrede en Recht: de Koninklijke Schouwburg, Theater aan het Spui en Zaal 3 staan tussen paleizen, ministeries en volksbuurten. In onze zalen komen mensen samen voor inspiratie, ontroering en vermaak. Het zijn plekken met een eigen karakter, maar overal draait het om de ontmoeting: je maakt samen iets mee dat ertoe doet. In onze zalen herdenken we ons gedeelde verleden en vieren we de feesten die ons verbinden. Het publiek praat mee over macht en onmacht, herkent de menselijke worsteling en viert er ook andermans vreugde.

Thuis is waar je jezelf kunt zijn. Bij ons kan dat ook: in de zaal vind je je eigen plek. Of je nu (piep)jong bent of (stok)oud, bij ons ben je welkom en we hebben voor iedereen een voorstelling die past. Als je een beperking hebt, zichtbaar of onzichtbaar, mag dat geen belemmering zijn om naar het theater te komen. We onderzoeken samen hoe een theaterbezoek zo prettig mogelijk is. We veranderen de stoelen, het licht, het geluid, verzorgen audiodescriptie of regelen een gebarentolk.

In onze theaters laten we uiteraard onze eigen producties zien, maar er gebeurt veel meer. We bieden een podium aan gezelschappen en makers uit het hele land: van toneel tot cabaret, van dans tot theatercolleges. We verhuren onze locaties aan bedrijven, overheden of non-profitinstellingen. Regelmatig leidt zo'n verhuring later

tot theaterbezoek in groepen of een vorm van inhoudelijke samenwerking. Ons educatie- en interactieteam leert hoe je kunt kijken, welke woorden je daaraan kunt geven maar vooral dat je alles mag zien.

Als toonaangevende instelling voelen wij een grote verantwoordelijkheid voor een toekomstbestendige theatersector. Wij delen onze kennis vanuit de gedachte dat alles wat met subsidiegeld wordt ontwikkeld geldt als *open source*. Een netwerk van achttien schouwburgen door heel het land mogen wij rekenen tot onze partnertheaters. Zij geven ons waardevolle informatie over ontwikkelingen in hun afzetgebied. Wij zijn actief betrokken bij sector-overleggen en -initiatieven als Theater Inclusief, het Vlakke Vloer Platform, De Coproducers en het overleg tussen BIS-gezelschappen en standplaatsschouwburgen. Wij nemen deel aan de Denktank jeugdtheater van NAPK en voeren een doorlopend gesprek over talentontwikkeling met Over het IJ, De Parade en Explore The North. Wij zijn mede-initiatiefnemer van Theater voor Ketikoti, dat we tot landelijk platform ontwikkelden. We bieden onderdak aan Haagse festivals met een landelijke uitstraling zoals Rewire, Crossing Border, De Betovering, Writers Unlimited en Movies That Matter en leveren vaak ook een inhoudelijke bijdrage.

Als we praten over de toekomst, dan moet die er wel zijn. Duurzaamheid is voor ons een belangrijke waarde. Dat gaat over onze ecologische *footprint*: zo duurzaam mogelijk produceren en reizen, onze gebouwen verduurzamen, vegetarische maaltijden tot standaard verklaren en vlees eten tot uitzondering. Maar duurzaamheid is ook: langdurig investeren in relaties met mensen en partnerorganisaties.

Het Nationale Theater verenigt krachten die bijna overal in de Nederlandse theatersector gescheiden zijn en brengt ze samen in één sterke organisatie. We realiseren jaarlijks:

- 10 eigen producties, voor jong en oud: 4 grotezaalvoorstellingen en 6 vlakkevloer-voorstellingen; nieuwe teksten en klassiek repertoire, van gerenommeerde regisseurs en nieuw talent, gespeeld door onze ensembleleden en aanstormend acteertalent.
- 700 geprogrammeerde voorstellingen, met nadruk op toneel door BIS-instellingen en FPK-gesubsidieerde groepen, voor alle leeftijden. Maar ook voorstellingen uit andere disciplines, van vrije producenten, internationale huizen en de nieuwste generatie podiumkunstenaren.
- Meer dan 750 activiteiten in het kader van Educatie & Interactie, waaronder lessen op Haagse scholen, inleidingen voor volwassenen, jongerenmanifestaties van HNTdeMotor en toegankelijkheidsprogramma's van HNTonbeperkt.

Onze missie

Het Nationale Theater gelooft in theater als publieke arena waar de brandende kwesties van vandaag worden onderzocht en bevraagd. Waar de grote verhalen van deze tijd worden verteld. Een bruisend huis van verbeelding en verbinding dat zich radicaal openstelt voor iedereen. Een kruispunt voor betekenisvolle ontmoetingen, in levenden lijve. Een veilig thuis waar we ons met gretige nieuwsgierigheid openstellen voor het onbekende. En waar we de moed opbrengen om de wereld weer met open vizier aan te gaan.

Onze kernwaarden

Wij zijn radicaal vriendelijk

Radicaal betekent: altijd, overal en naar iedereen toe. Onvoorwaardelijk, uitgesproken en uitbundig. We ontvangen onze gasten met open armen en een brede glimlach. We gaan niet alleen respectvol, maar bij voorkeur liefdevol met elkaar om. We vertrekken vanuit ieders beste intenties en kwaliteiten. En kiezen voor optimisme en het maken van contact.

Wij zijn vriendelijk radicaal

We draaien niet om de hete brij heen. We stellen ons ontwapenend eerlijk en dus kwetsbaar op. We zijn niet bang om uitgesproken te zijn. En niet te fragiel om de scherpste van de ander aan te kunnen. We zijn in staat om, heel precies en met respect, te zeggen waar het op staat. En de ander te verleiden met ons mee te gaan. Geen vuist, maar een stevige, open hand.

Wij blijven permanent nieuwsgierig

Steeds proberen we het wiel opnieuw uit te vinden. Vastgeroeste procedures bevragen we, soms tegen de klippen op. We genieten van wat we goed kunnen én we ontwikkelen graag iets nieuws. Innovatie is geen mantra, maar een innerlijke drang. We zijn niet op zoek naar zekerheden, maar koesteren de twijfel en het even-niet-meer-weten, juist in deze tijd.

Wij zijn actief en betrokken

Maatschappelijke betrokkenheid is geen ideologische keuze, maar keiharde praktijk. We zijn geëngageerd, omdat we ons voortdurend verdiepen in brandende kwesties. En we er zo snel mogelijk daadwerkelijk aan de slag mee gaan. *Practice what you preach!* Engagement betekent niet: het beter weten. Het is een bereidheid om permanent en openlijk te worstelen met mogelijk onoplosbare problemen. En het morele oordeel op te schorten.

Foto: Jassir Jontis

Terugblik 2021–2024

In 2017 beloofden we als fusieorganisatie dat het samenvoegen van productie en programmering zou leiden tot spannender aanbod voor een breder publiek. Die belofte is zeven jaar later ingelost: het bruist in al onze zalen; we krijgen enthousiaste reacties van publiek en collega's; fondsen en andere partners ondersteunen volmondig onze producties en innovatieve projecten rond educatie en toegankelijkheid; onze prijzenkast moest van nieuwe plankjes worden voorzien.

De sleutel tot dat succes ligt besloten in onze integrale aanpak. Zo worden artistieke concepten voor onze nieuwe producties al in een embryonale fase getoetst bij de programmeurs van onze eigen zalen. Marketingstrategieën en contextprogramma's die we succesvol ontwikkelen in Den Haag, nemen we mee op tournee in het land en delen we in het veld. Dagelijks spannen we ons in om het geheel méér te laten zijn dan de som der delen, en dagelijks ondervinden we dat dit niet vanzelf gaat: produceren, programmeren en educatie hebben alles met elkaar te maken, maar ook elk een volkomen eigen dynamiek.

De coronapandemie was een stresstest voor de fusiegedachte. We verzuchtten regelmatig: "Zonder fusie was het nu veel makkelijker geweest", ook al omdat de financiële compensatie slecht aansloot op onze organisatie. Omdat bij ons produceren, programmeren en educatie aan één tafel zitten, zagen wij als geen ander de ontwrichtende effecten van lockdowns en verlaagde publieksaantallen vanwege de anderhalve-meter-regel – zowel bij onszelf als bij collega's, gesubsidieerd en ongesubsidieerd, ook nog lang ná de tijd van theatersluitingen en aangepaste publieksopstellingen. Maar bovenal bevestigde de pandemie voor ons dat er niets gaat boven de live-ontmoeting: het theater als publieke ruimte, waar makers en publiek samenkomen om zich te buigen over, te ergeren aan of te lachen om publieke vraagstukken.

Natuurlijk had de coronaperiode gevolgen voor onze plannen in 2021–2024. Toch hebben we onze artistieke ambities grotendeels kunnen realiseren. Drie grote producties uit 2020 verplaatsten we naar het nieuwe kunstenplan. We ontwikkelden in het voorjaar van 2020 zeventien kleine producties, die op de dag dat de lockdowns werden opgeheven in première gingen en tot de zomer van 2021 speelden, onder het motto *HNT speelt altijd*. Zo hadden we direct weer een volwaardig reizend aanbod. Op het repertoire bleven de solo's *Sea Wall* (regie Erik Whien, Louis d'Or voor Emmanuel Ohene Boafo) en *Tom Pain* (regie Eric de Vroedt, nominatie Louis d'Or voor Bram Coopmans).

Wij vonden het belangrijk om zo snel mogelijk na de pandemie weer grootschalige voorstellingen te maken. Daarom brachten we in de zomer van 2021 de marathonvoorstelling *De eeuw van mijn moeder*: Eric de Vroedt schreef en regisseerde deze tekst, gebaseerd op het verhaal van zijn moeder. Zij kwam in 1948, na de politionele acties, vanuit Nederlands-Indië naar Nederland. Een driedelige registratie werd uitgezonden op de NPO, documentairemaker Ditteke Mensink legde het maakproces vast in *Terwijl het liefde was*, eveneens uitgezonden op de NPO. De voorstelling reflecteert via het Indische verleden op hedendaagse discussies over identiteit en migratie. In 2025–2028 wordt deze lijn voortgezet. Ook onze coproductie *Citizen K* (tekst en spel Sadettin Kirmiziyüz) werd op tv uitgezonden. Veel energie werd gestopt in een tv-serie van *The Nation*, maar een grote internationale streamingsdienst haakte op het laatste moment af, waardoor het project sneuvelde.

Drie marathons werden in 2021–2022 alsnog gespeeld: het met prijzen overladen *Trojan Wars* (coproductie HNTjong; regie Noël Fischer; Gouden Krekel voor meest indrukwekkende jeugdtheaterproductie; Louis d'Or voor Bram Suijker; Prosceniumprijs voor kostuumontwerper Carly Everaert), de eerste Nederlandse opvoering van Judith Herzbergs *Leedvermaak*-trilogie (regie Eric de Vroedt) én een succesreprise van *The Nation* op het Holland Festival. Tegenover die grootschalige voorstellingen stonden intieme, maar daardoor niet minder impactvolle producties als *Every Brilliant Thing* (regie Erik Whien) over omgang met depressie en *Tijd zal ons leren* van Romana Vrede: een podcastserie, televisieprogramma en bejubelde voorstelling over de traditie van verzet tegen slavernij. Een registratie van *Tijd zal ons leren* was in 2023 op tv te zien, de productie gaat in juni 2024 in reprise in Carré en Rotterdam. *Every Brilliant Thing* speelt opnieuw in december 2024.

Het Nationale Theater hecht van oudsher grote waarde aan het blijven spelen van het klassieke toneelrepertoire. Onze regisseurs en acteurs houden niet alleen van de taal van de klassieken, maar ook inhoudelijk is het vaak interessant om via de 'omweg' van het verleden naar hedendaagse vraagstukken te kijken: wat is uniek aan onze tijd? En wat is van alle tijden? Zo speelden we o.a. *Yerma* van Lorca, *Hebriana* van Lars Norén, *Happy Days* en *Wachten op Godot* van Beckett, *Coriolanus* van Shakespeare (nominatie Theo d'Or voor Yela de Koning). *Faust I & II* van Goethe werd *OustFaust* van Tom Lanoye. Sinds de fusie en de komst van Eric de Vroedt is Het Nationale Theater ook een huis voor hedendaagse schrijvers. Verschillende nieuwe teksten en romanbewerkingen gingen in première: *De jaren*

Foto: Fred Debrock

naar Annie Ernaux (selectie TF, Theo d'Or voor Mariana Aparicio), *Laagland* van Nathan Vecht, *Disgraced* van Ayad Akhtar (coproductie Black Sheep Can Fly), *De eeuw van mijn moeder* en *Brown Sugar Baby* van Eric de Vroedt. Traditiegetrouw regisseerde Noël Fischer de jaarlijkse coproductie met HNTjong: *Erik of het klein insectenboek*, *Queer Planet* (Arlecchino Rick Paul van Mulligen) en in zomer 2024 *Romeo en Julia*.

Gedurende de kunstenplanperiode ondersteunden we in het kader van talentontwikkeling Black Sheep Can Fly, het gezelschap rond Saman Amini. Eric de Vroedt gaf hem artistieke coaching; we ondersteunden een writer's room waarin vier schrijvers samenwerkten aan een nieuwe tekst, het eindresultaat werd in Zaal 3 gelezen door acteurs uit het ensemble; we coproduceerden de reprise van *A seat at the table* en de nieuwe productie *Disgraced*. Black Sheep Can Fly staat inmiddels volwaardig op eigen benen, waarmee we de alliantie succesvol afsluiten.

Publiek

Het Nationale Theater wil een 'thuis van gemeenschappen' zijn, waar iedereen zich thuis kan voelen. Om dat te versterken ontwikkelt de afdeling educatie & interactie contextprogrammering rond onze voorstellingen. Wij omarmen daarbij de 'maak'-filosofie: het publiek is als medemaking essentieel in de werking van onze producties. Een interactieve inleiding, geleid nagesprek of een thematische omkadering kan het gesprek over thema's uit de voorstelling stimuleren. Wij noemen dat: werken aan een 'getalenteerd publiek'.

Ook onze Haagse programmalijn 'vieren & herdenken' draagt bij aan het vormen en versterken van gemeenschappen, met speciale producties op 4 mei (Theater na de Dam) en 15 augustus (landelijke Indië-herdenking). Zo werd op 4 mei 2023 in de Koninklijke Schouwburg het verhaal verteld van de 'vergeten Holocaust' van de Haagse Roma en Sinti. Melissa Knollenburg schreef datzelfde jaar een nieuwe tekst, *Archipelago*, voor de Indië-herdenking.

Met HOT-avonden geven we onze producties een thematische omkadering. Urgenda, Instituut Clingendael, Oxfam Novib en de SER waren partners bij de vijfdelige theatrale reeks 'Never waste a good crisis', over de lessen die het publiek en wij konden leren van de coronapandemie. Het Huis van Europa was partner bij 'Possible Futures of Europe'. Bij *De eeuw van mijn moeder* maakten we in Heerlen en Den Haag *Indo's zijn HOT*: zes kunstenaars en een wetenschapper reflecteerden op hun Indische achtergrond in het Nederland van nu. Bij *Laagland* ontwikkelden we in Eindhoven en Den Haag avonden over gelukke én mislukte participatietrajecten, onder de titel *Gaafland*.

Gaandeweg de kunstenplanperiode vond het publiek de weg naar het theater steeds meer terug. Mede door innovatieve (data)marketing bereikten we veel nieuw publiek. Zij vonden erkenning en herkenning bij voorstellingen als *Laagland*, *De eeuw van mijn moeder* en *De jaren*; voelden zich empowered door *Tijd zal ons Leren* en *Coriolanus*; en kwamen getroost uit *Every Brilliant Thing*.

Om een zo breed mogelijk publiek te bereiken investeren wij volop in het toegankelijk maken van voorstellingen voor mensen met beperkingen (HNTonbeperkt). In Den Haag kunnen we het publiek prikkelarm ontvangen. Regelmatig werken we met tolken Nederlandse gebarentaal. Bij enkele producties bieden wij audiodescriptie, ook op tournee. Soms kunnen we toegankelijkheid een artistieke meerwaarde geven: zo hoorden blinden en slechtzienden bij *Yerma* via de *integrated* audiodescriptie een 'extra' personage: Yerma's interne stem, die commentaar leverde op de handeling. Ook testten we live-ondertiteling met behulp van AI-spraakherkenning en een VR-bril. Hoewel we vooral leerden waar de technologie nog tekortschiet, zetten we dit onderzoek de komende jaren voort.

Organisatie

Ten opzichte van het ingediende kunstenplan vonden belangrijke artistieke wisselingen plaats in de regisseurspoule: Daria Bukvic werd artistiek directeur van Theater Oostpool en Eline Arbo van Internationaal Theater Amsterdam. Jeroen De Man besloot eind 2020 zijn regiecarrière stop te zetten. Theu Boermans nam volgens planning afscheid. Door deze mutaties sneuvelden enkele titels, lacunes die daardoor vielen werden ingevuld met projecten die vanwege de pandemie moesten worden doorgeschoven. Wij nodigden Nina Spijkers uit om *The Nether* over te nemen van Daria Bukvic. Dit beviel zo goed dat we haar terugvroegen voor *Coriolanus*. In 2025 treedt zij als huisregisseur toe tot HNT. Liesbeth Coltof nam wegens de zwangerschap van Nina Spijkers in goed overleg de eindregie over van *Coriolanus*. En Ola Mafaalani werkte een maand met onze acteurs aan scènes uit *Melancholia*. Zij zullen als gastregisseur in het nieuwe kunstenplan terugkeren.

In 2022 evalueerden we onze organisatiestructuur. Waar we vóór de fusie nog spraken over twee kernprocessen (programmeren en produceren), bleken het er in de praktijk vier: producties voor volwassenen; producties voor jeugd en jongeren; programmering; educatie & interactie. In de organisatiestructuur waren deze vier processen niet evenredig vertegenwoordigd, met als logisch gevolg dat het inhoudelijke gesprek tussen de processen formeel onvoldoende was geborgd. Ook de keuze om de artistiek leiders niet nevengeacht te maken, bleek in de praktijk onwenselijk. Een nieuwe organisatiestructuur, ingevoerd in voorjaar 2023, lost die knelpunten op.

Producties 2025–2028

“Het is alsof de mensen in dezelfde wereld leven maar apart van elkaar, alsof hun werelden op de een of andere manier losgeraakt of afgebroken zijn van elkaars werelden. Maar als ze gewoon buiten zichzelf konden stappen, of gewoon konden horen en zien wat er vlak bij hun oren en ogen gebeurt, zouden ze zien dat ze allemaal in hetzelfde toneelstuk zitten, dezelfde wereld, dat ze allemaal deel uitmaken van hetzelfde verhaal.”

uit: *Winter*, Ali Smith

Op zoek naar nieuwe systemen en instituties

“Wat kan mij het eind van de eeuw schelen, als ik niet weet of ik het red tot het eind van de maand!”, roept het personage Ronald in *Laagland* getergd uit. Net als ruim drie miljoen anderen is hij van mening dat “het hele systeem het beste omvergeworpen kan worden omdat de overheid niet functioneert” (Sociaal Cultureel Planbureau, december 2023). Een deel van hen overweegt zelfs gewelddadig verzet.

Lange tijd deden velen – waaronder politici, journalisten en kunstenaars – maatschappelijke onvrede af als een misplaatst onderbuikgevoel. Het gaat toch goed met Nederland? We zijn toch een van de rijkste landen op aarde? Wie dat ter discussie stelde werd weggezet als spelbederver, ‘wappie’ of complotdenker. Te weinig werd onderkend hoe een groeiende groep burgers zich terecht zorgen maakt over hun toekomst en die van hun kinderen. Zij zien hoe de zorg vastloopt in wachtlijsten en administratie, hoe lerarentekorten leiden tot lesuitval, hoe de overheid problemen zoals de klimaatcrisis of de toeslagenfraude niet krijgt opgelost.

Wereldwijd neemt de polarisatie toe: tussen links en rechts, praktisch en theoretisch geschoold, arm en rijk. Voor het eerst in decennia neemt het aantal democratieën af. De rechtsstaat en verworven burgerrechten komen steeds meer onder druk te staan. Een groeiende stapel onderzoeksrapporten onderstreept dat de burger reden heeft tot bezorgdheid. Voormalig SCP-directeur Kim Putters: “Er is een groep die structureel achterblijft en niet serieus wordt genomen. Dat weten we al heel lang en het kabinet zegt dat ze daar iets aan gaan doen, maar we zien te weinig dat de positie verbetert.” (*Nieuwsuur*, oktober 2021)

In hoeverre hebben wij in het theater die maatschappelijk onvrede serieus genomen? Wij besteedden de afgelopen jaren veel zorg aan het binnenhalen van groepen die zich niet gerepresenteerd zagen. Daarmee keken wij vooral naar culturele diversiteit en gender. Veel minder oog hadden we voor klasse of politieke voorkeur – al namen wij de populistisch-nationalistische stem zoals genoemd wel degelijk serieus in *De wereld volgens John* (2019) en *Laagland* (2023).

In september 2023 sprak Eric de Vroedt de Staat van het Theater uit. In deze jaarlijkse speech bij de opening van het Nederlandse Theaterfestival (TF) geven prominenten uit het culturele veld hun kijk op het Nederlandse theaterklimaat. De Vroedt: “We moeten verdrukte perspectieven incorporeren in grotere vertellingen over en voor de hele samenleving. Omdat een gezonde samenleving nou eenmaal niet zonder verbindende verhalen kan. Verhalen creëren waarin zienswijzen continu elkaar opzoeken, aftasten, het contact aangaan. En: waarin zij niet alleen strijden voor hun gender, geloof of kleur maar vooral ook Het Systeem bevragen waarvan wij, met z’n allen, deel uitmaken. Laten we ‘t op toneel iets vaker hebben over sociale ongelijkheid. Over klasse. Over eroderende instituties en manipulatieve multinationals.”

Wij denken dat de bron voor veel maatschappelijke onvrede geworteld is in het feit dat veel van onze systemen té complex zijn geworden. De menselijke maat is zoek: niemand heeft meer een overzicht hoe onze systemen werken, waar je ze kunt aanpassen, welke alternatieven we kunnen ontwikkelen. Dat leidt tot situaties waarin het systeem mensen vermaalt, zoals in de Toeslagenfraude.

Het theater is van oudsher een publieke ruimte om machtsstructuren en sociale systemen te bevragen en alternatieven op hun bruikbaarheid te onderzoeken. Wij beschouwen theater als de *research & development*-afdeling van de samenleving. De rode draad in het komende kunstenplan wordt gevormd door systeemonderzoek. Het begin is Eric de Vroedts bewerking van de romancyclus *HerfstWinterLenteZomer* van Ali Smith. We eindigen vier jaar later met *The System* (concept, tekst en regie Eric de Vroedt). En daartussen doen we een vierjarig, doorlopend onderzoek naar belangrijke deelsystemen van onze samenleving, zoals onderwijs, zorg, migratie en de voedingsindustrie, dat we presenteren in tien *System*-avonden (2025–2028). Hiervoor zetten we de héle organisatie in: allereerst natuurlijk onze

artistieke kern; programmeurs geven verwante makers en producties een prominente plek in de programmering; educatie en interactie verzorgt een deel van de research in de stad en stimuleert rond de voorstelling het gesprek tussen experts en publiek, wat weer voeding geeft aan nieuwe *System*-avonden; via de afdeling development betrekken we stakeholders uit de wereld van overheid en bedrijfsleven in de research en marketing. Wij vinden het belangrijk dat veel afdelingen zich betrokken voelen bij het systeemonderzoek, omdat het gaat om vragen die iedereen raken en waarvoor het goed is dat we zo veel mogelijk perspectieven verzamelen. Daarom werken we ook met externe partijen, zoals onderzoekscollectieven en universiteiten. Wij verwachten voor de *System*-avonden additionele financiering te kunnen vinden, maar hebben dat nog niet in de aanvraag opgenomen. Mochten wij hierin succesvol zijn, dan streven we naar twee tot vier extra onderzoeken in de periode 2025–2028.

Het is de missie van Het Nationale Theater om een betekenisvolle ontmoeting en dialoog op gang te brengen, die ook buiten de theaterzaal doorklinkt. Om te kijken of we dit ook daadwerkelijk realiseren, zetten we rond *The System* een meerjarig continu-onderzoek op met surveys, bezoekersdata en diepte-interviews. Hoewel er nog geen sluitende systematiek is in de sector om impact te meten, hopen we langs deze weg toch waardevolle inzichten op te doen.

Vanwege de grote druk op onze middelen en onze organisatie maken we in het nieuwe kunstenplan één productie minder per jaar. Ook met betrekking tot het ensemble maken we keuzes. De contracten van enkele oudere acteurs die met pensioen gaan, worden niet direct vervangen. Door slimmere planning huren we minder gastacteurs in.

Verder snijden in ons aanbod willen we vooralsnog niet: we zijn het aan de omvang van onze organisatie, ons ensemble en onze subsidie verplicht voldoende te produceren, in het hele land zichtbaar te zijn en een zo groot mogelijk publiek te bereiken. Om meer efficiëntie en rust in de organisatie te brengen werken we meer dan voorheen in lange lijnen, vergroten we de focus en samenhang in onze activiteiten en maken we vaker gebruik van succesvol ontwikkelde formats.

Hoewel er in de wereld veel reden is tot zorg, zoeken we nadrukkelijk naar optimisme, herkenbaarheid en hoop. En waar mogelijk: humor en uitbundigheid. Zoals de grote Tsjechov-regisseur Pjotr Sjarov zei: *“Das Drama ist schon da, spielen Sie es leicht.”*

Onze activiteiten op hoofdlijnen

- We zijn het grootste landelijk reizende theatergezelschap met een eigen ensemble. Wij spelen voor jong en oud. We spelen in theaters door het hele land, achttien daarvan zijn partnertheaters die het fundament vormen van onze tournees.
- We willen een zo breed mogelijk publiek bereiken. Daarom gieten we scherpe inhoud in een toegankelijke vormtaal: vriendelijk radicaal en radicaal vriendelijk. We houden van grootse decors, (live)muziek en grote casts. Om het gesprek rond de voorstellingen te verbreden maken we onze voorstellingen toegankelijk met o.a. interactieve inleidingen, audiodescriptie, doventolken en contextprogramma's. Onze marketeers volgen de producties vanaf de conceptfase en gebruiken dit als voeding voor aansprekende en effectieve marketingcampagnes.
- We vertrekken vanuit tekst: klassiek repertoire, modern repertoire (incl. adaptaties) en nieuw geschreven teksten. We zijn trots op de traditie en ambachtelijkheid van een eigen ensemble en productionele organisatie, inclusief kostuum- en decoratelier.
- Per seizoen maken we drie nieuwe producties in de grote zaal, één coproductie voor *young adults* met HNTjong, één productie door een jonge regisseur in de vlakke vloer en in coproductie met Theater Bellevue één nieuwe tekst.

Drie thema's

Uit de Staat van het Theater van Eric de Vroedt destilleerden we drie onderling samenhangende thema's die leidend zijn bij onze repertoirekeuze.

We laten verstomde stemmen klinken

Wij leggen ons oor te luisteren bij wie niet of nauwelijks te horen is in onze systemen. Daarvoor kunnen verschillende redenen zijn: gender, afkomst of politieke voorkeuren. Maar ook: hoe geef je de natuur een stem?

We doorbreken bubbels

We willen groepen met verschillende achtergronden (cultureel, klasse, gender, politieke voorkeur, enz.) actief samenbrengen op het podium en in de zaal. Binnen bubbels gaan we op zoek naar zelfkritiek: we zijn nieuwsgierig naar de 'vuile was'.

We doen systeemonderzoek

We onderzoeken hoe onze samenleving op systeemniveau functioneert. Met experts duiken we in verschillende deelsystemen: wat werkt? Hoe kunnen alternatieven eruitzien? Waar schuilt de *systeempijn*? We presenteren voorstellen voor een nieuwe toekomst.

Deze thema's vormen expliciet het uitgangspunt bij schrijfoopdrachten in 2025–2028. Maar ook vormen ze de ingang bij het lezen van bestaand (klassiek) toneelrepertoire: wie zwijgt? welke mensen spreken (niet) met elkaar? welke systemen zien we?

Ensemble

Ons acteursensemble vormt het hart van onze producties. Hier kunnen jonge acteurs zich over meerdere jaren ontwikkelen en worden ervaren acteurs uitgedaagd om onverwachte kanten van hun talent aan te spreken. In een ensemble raken acteurs op elkaar ingespeeld, waardoor ze sneller de diepte in kunnen. Dit maakt het mogelijk om met weinig repetitietijd eenmalige presentaties mogelijk te maken, zoals de *System*-avonden of *De laatste getuigen* (4 mei).

Wij willen dat ons ensemble een afspiegeling is van de samenleving en stimuleren beweging en ontwikkeling. Antoinette Jelgersma is inmiddels met pensioen, maar blijft op projectbasis verbonden als ensemblelid. Hein van der Heijden doet hetzelfde vanaf 2025. Romana Vrede ontwikkelt haar makerschap verder bij Theater Rotterdam, maar blijft als actrice op projectbasis lid van het ensemble. Mark Rietman en Fjodor Jozefzoon hebben beide de keuze gemaakt om buiten HNT te gaan werken. Jaap Spijkers gaat in 2024 met pensioen. Yamill Jones en Sander Plukaard, met wie wij regelmatig als gastacteur werkten, treden tot het ensemble toe.

Het ensemble per 2025: Antoinette Jelgersma, Betty Schuurman, Bram Coopmans, Emma Buysse, Esther Scheldwacht, Hein van der Heijden, Joris Smit, June Yanez, Mariana Aparicio, Rick Paul van Mulligen, Romana Vrede, Sander Plukaard, Soumaya Ahouaoui, Tamar van den Dop, Yamill Jones, Yela de Koning

Huisregisseurs

We hebben vanaf 2025 drie huisregisseurs: Eric de Vroedt, Nina Spijkers en Belle van Heerikhuizen. Zij maken elk jaarlijks een productie. In coproductie met HNTjong maken we jaarlijks een voorstelling voor *young adults* en iedereen die zich dat voelt, meestal geregisseerd door Noël Fischer (in 2026: Nina Spijkers).

Eric de Vroedt (1972) is sinds 2018 artistiek leider van Het Nationale Theater. Hier regisseert hij naast zelfgeschreven teksten (*The Nation*, *De eeuw van mijn moeder*, *Brown Sugar Baby*) ook hedendaags en nieuw geschreven repertoire (*Leedvermaak-trilogie*, *Laagland*). Zijn voorstellingen kenmerken zich door een scherp maatschappelijk engagement en een opgeschroefde, gestileerde speelstijl, afgewisseld met momenten van emotionele introspectie.

Nina Spijkers (1988) heeft een grote liefde voor het klassieke toneelrepertoire. Zij werkte onder meer bij Toneelschuur Producties, Bos Theaterproducties en Theater Oostpool. Als gastregisseur bij HNT maakte zij *The Nether* en *Coriolanus*. Het werk van Nina Spijkers is altijd prikkelend activistisch, acteursgedreven en toegankelijk voor een breed publiek: *make repertoire sexy again*.

Belle van Heerikhuizen (1985) studeerde in 2016 af en werkte sindsdien onder meer bij Toneelschuur Producties, De Toneelmakerij en Orkater. In haar voorstellingen benadert zij donkere thema's op een lichte, menselijke en invoelbare manier. Muziek is daarbij een belangrijk middel om de taal te versterken. Bij HNT zal zij zich als regisseur ontwikkelen richting de grote zaal.

Noël Fischer (1966) is artistiek leider van HNTjong. Haar voorstellingen kenmerken zich door een fysiek rauwe, beeldende aanpak van grensverleggende, soms controversiële onderwerpen. Ze ondermijnt in haar werk alle vaststaande 'hokjes' van gender, kleur en klasse.

Gastregisseurs en jong talent

Wij vinden het belangrijk dat makers die hun sporen ruimschoots hebben verdiend niet verloren raken voor het Nederlandse publiek. Daarom hebben we Liesbeth Coltof en Ola Mafaalani als gastregisseur gevraagd. Beiden werkten in 2023 al bij ons: Liesbeth Coltof verzorgde de eindregie van *Coriolanus* vanwege de zwangerschap van Nina Spijkers; Ola Mafaalani deed met de acteurs van *Melancholia* een artistiek onderzoek nadat Eline Arbo deze productie had teruggegeven.

In een jaarlijkse samenwerking met Bellevue (open call schrijftalent, zie onder 'Schrijvers') bieden we jonge regisseurs de kans om te werken met acteurs uit het ensemble. Na Belle van Heerikhuizen (2024) zal Ada Ozdogan de tweede open call regisseren. Wij willen ons nog niet vastleggen op de volgende edities, juist om in te kunnen spelen op het aanbod en de flexibiliteit van jong regietalent.

We zijn in gesprek met en/of volgen de ontwikkeling van een aantal jonge regisseurs: Raygin Fullinck, Zephyr Brügger, Chloe Harris en Agnes Kumpina. Als Belle van Heerikhuizen doorstroomt naar de grote zaal, kijken we in eerste instantie naar deze jonge regisseurs voor een mogelijke meerjarige verbintenis.

Schrijvers

Onze voorstellingen beginnen vanuit taal. Daarom koesteren wij de toneelschrijver. De afdeling dramaturgie is gespecialiseerd in het begeleiden van nieuwe teksten en vertalingen.

In het nieuwe kunstenplan schrijft Eric de Vroedt minimaal twee grote nieuwe teksten en bewerkt hij de romancyclus *HerfstWinterLenteZomer* van Ali Smith. Joeri Vos schrijft een nieuwe tekst gebaseerd op *Op hoop van zegen* (regie Eric de Vroedt). Onze lijn met voorstellingen over het koloniale verleden in voormalig Nederlands-Indië zetten we door: Melissa Knollenburg schrijft *Moonland Metaverse*, over de intergeneratiele doorwerking van gedwongen prostitutie in de kolonie, en Bo Tarenskeen schrijft een tekst over Soekarno.

Met Theater Bellevue in Amsterdam zetten we de lijn door van 'open calls' voor nieuw schrijftalent. Uit geanonimiseerde inzendingen (in de eerste twee edities waren dat er steeds zo'n 60, door jong talent en ervaren schrijvers, van binnen en buiten de sector) selecteert een brede leescommissie een tekst. Een dramaturg van HNT begeleidt schrijver, het eindresultaat wordt geproduceerd door Bellevue en daar als (lunch)voorstelling gespeeld door acteurs uit het ensemble van HNT. De samenwerking met de winnaars van de eerste open call, Joeri Heegstra en Max Wind, is zo goed bevallen dat zij een schrijfoverdracht voor de grote zaal krijgen voor een nieuwe tekst in 2026 bij Het Nationale Theater (regie Eric de Vroedt).

Overige coproducties en samenwerking

Waar mogelijk zoeken we extra ruimte om het makerschap van onze acteurs te stimuleren of om hen ervaringen op te laten doen in een ander circuit. Dit zijn in de regel coproducties 'met gesloten beurs': HNT stelt acteurs ter beschikking, eventueel aangevuld met inhoudelijke en praktische ondersteuning in menskracht/uren. In 2025 ondersteunen we zo *Zachtop lachen* (regie Esther Scheldwacht, spel Emma Buijsse) over de doorwerking van een Indisch familieverleden in het leven van een jonge vrouw. Met Theater Rotterdam faciliteren we Romana Vredes ontwikkeling als regisseur. Ook willen Jakob Ahlborn en enkele van onze acteurs graag samenwerken, wat mooi

aansluit op Jakops samenwerking met Noël Fischer in de familievoorstelling *Me Lefen as Spøak / Mijn leven als spook* (2028).

Hiernaast hebben we verschillende coproducties in voorbereiding. Internationaal willen we de krachten bundelen met schrijver/regisseur Stijn Devillé (Het nieuwstedelijk, Leuven). Zijn werk kenmerkt zich door een fascinatie voor systemen. Ons onderzoek richt zich in eerste instantie op chemiebedrijf Chemours. Met de Theateralliantie overleggen we om na *We zijn hier voor Robbie* en *Amadeus* een nieuw project te realiseren voor een breed publiek. Met Wunderbaum zijn we in gesprek over de locatievoorstelling *Strand*, geïnspireerd op *Ifigeneia in Aulis*.

HNTjong

Onder het motto 'Het is nu!' maakt HNTjong theater dat direct gaat over de leefwereld van ons jonge publiek en op innovatieve manieren verhalen van nu vertelt. Jaarlijks maken HNT producties en HNTjong één coproductie. Door vergaande samenwerking binnen de eigen organisatie, het uitwisselen van schrijvers, regisseurs, spelers en ontwerpers, de samenwerking met een sterke afdeling educatie & interactie en een doorgaand onderling artistiek gesprek dragen bij afbreken van de schotten tussen jeugdtheater en theater voor volwassenen.

Foto: Isabell Janssen

HUISREGISSEURS

Eric de Vroedt

Nina Spijkers

Belle van
Heerikhuizen

Noël Fischer

Loek de Bakker

Dimphna van Kempen

Gavin-Viano

Isaura Sanwirjatmo

ENSEMBLE

Antoinette Jelgersma

Betty Schuurman

Bram Coopmans

Emma Buysse

Esther Scheldwacht

Hein van der Heijden

Joris Smit

June Yanez

Mariana Aparicio

Rick Paul van Mulligen

Romana Vrede

Sander Plukaard

Soumaya Ahouaoui

Tamar van den Dop

Yamill Jones

Yela de Koning

Titels in 2025–2028

The system (avonden, 2025–2028; locatievoorstelling, 2028)

tekst en regie: Eric de Vroedt

Een vierjarig, doorlopend onderzoek naar belangrijke deelsystemen van onze samenleving: onderwijs, zorg, migratie, voedingsindustrie etc. In tien theatrale, interactieve én culinaire avonden onderzoeken we met publiek en experts de tekortkomingen en kwaliteiten van onze instituties en systemen. Deze unieke, eenmalige events culmineren uiteindelijk in *The System*, een grootse immersieve locatievoorstelling én festival in 2028.

Indische programmalijs (2025–2028)

In Nederland leven zo'n twee miljoen mensen met een Indo-Europese achtergrond. Den Haag was altijd nauw verbonden met onze voormalige kolonie in 'de Oost'. Na *De eeuw van mijn moeder* en *Brown Sugar Baby* verdiepen we onze reflectie op het Indische verleden én heden. Met een jaarlijkse presentatie op 15 augustus, de coproductie *Zachtop lachen* (regie: Esther Scheldwacht), de nieuwe tekst *Moonland Metaverse* van Melissa Knollenberg en een nieuw geschreven monoloog van Bo Tarenskeen waarin Soekarno nog één keer spreekt.

Moeder Courage (grote zaal, 2025)

tekst: Bertolt Brecht / Anna Jordan | **regie:** Liesbeth Coltof
Europa, vijftig jaar in de toekomst, is beland in een slepende oorlog om bestaansmiddelen. Anna Vierling, bijgenaamd 'Moeder Courage', trekt met haar kinderen achter de soldaten aan. Voor haar éigen overleven betaalt ze uiteindelijk de hoogste prijs. Anna Jordan bewerkte Brechts klassieker, zodat onze huidige tijd doorklinkt: rauw, emotioneel en vol muziek.

Schuldig kind (vlakke vloer, 2025)

tekst: Ted van Lieshout | **regie:** Belle van Heerikhuizen
In de roman *Mijn meneer* (2012) beschrijft Ted van Lieshout vanuit het perspectief van een elfjarige jongen een seksuele relatie met een volwassen man. Die jongen was hijzelf. In *Schuldig kind* (2017) reflecteert hij opnieuw op de relatie met 'zijn meneer', maar nu vanuit het perspectief van de volwassen Ted. In een zelfgesprek met de jonge Ted onderzoekt hij de impact die deze relatie heeft gehad op de rest van zijn leven.

Phaedra in vlammen (grote zaal, 2025)

tekst: Nino Haratischwili naar Euripides en Racine | **regie:** Ola Mafaalani

Phaedra, de vrouw koning Theseus, wil niet langer in de schaduw van haar echtgenoot leven. Als ze de aanstaande bruid van haar schoonzoon ontmoet, ontstaat een allesverzendende grensoverschrijdende liefde. Haar zoektocht naar geluk wordt een moordwapen in de handen van religieuze en politieke leiders.

HerfstWinterLenteZomer (grote zaal, 2025)

tekst: Ali Smith | **bewerking en regie:** Eric de Vroedt
Tussen het referendum (2016) en de daadwerkelijke Brexit (2020) schreef Ali Smith vier romans over haar veranderende land. Met als rode draad de vriendschap tussen de 100-jarige Daniel Gluck en zijn zeventig jaar jongere buurmeisje Elisabeth Demand schetst zij een wereld in transitie, vol groeiende tegenstellingen.

The Hague Invasion Act (grote zaal, 2026)

tekst: Joeri Heegstra en Max Wind | **regie:** Eric de Vroedt
Volgens de *American Service-Members' Protection Act* (2002) mag de Amerikaanse president Amerikaans personeel dat gevangen wordt gehouden door het Internationaal Strafhof "met alle mogelijke middelen" bevrijden. Een bloedstollende *what if* onderzoekt wat dit in de praktijk betekent. Wanneer drones boven Den Haag cirkelen en *special forces* op Scheveningen staan, zijn vrede en recht dan citymarketing of idealen om voor te sterven?

Captain Fantastic (grote zaal, 2026, coproductie HNT/HNTjong)

tekst: Jibbe Willems | **regie:** Nina Spijkers
Nina Spijkers' maakt haar eerste familievoorstelling. Geïnspireerd op het script van de film *Captain Fantastic* maakt ze een muziektheaterproductie over een alleenstaande vader met een grote kinderschare, die zijn kinderen buiten de maatschappij opvoedt.

Big-Little Pharma (grote zaal, 2026)

tekst en regie: Eric de Vroedt

Een thriller over de strijd van een Haagse apotheker tegen prijsopdrijvende farmaceuten, gebaseerd op het verhaal van apotheker Paul Lebbink uit de Haagse Transvaalbuurt. Wanneer hij een baanbrekend medicijn ontdekt voor een patiënt met een zeldzame stofwisselingsziekte, ontketent dit een juridische strijd op internationaal niveau.

En met mij vergaat ook de wereld (vlakke vloer, 2026)

tekst: Sibylle Berg | **regie:** Belle van Heerikhuizen

Een vrouw van middelbare leeftijd maakt de balans op van haar strijd met het systeem. Het algoritme dat ze bedacht om arbeidsproductiviteit te meten, verklaarde haar boventallig. Haar liefde en vriendschappen liepen uit op een teleurstelling. En de bomaanslag die ze pleegde op een managementcongres, is mislukt. Een woedende tekst voor drie actrices, waarin onze patriarchale consumptiemaatschappij met zwarte humor en muzikaliteit wordt gefileerd.

Hamlet/Radiohead (grote zaal, 2027)

tekst: William Shakespeare | **regie:** Nina Spijkers

Al sinds haar studie is Nina Spijkers gefascineerd door *Hamlet*. Nu maakt ze een radicale muzikale bewerking van Shakespeare, doorsneden met Heiner Müller en de 'denkmuziek' van Radiohead als soundtrack. Hoe doorbreek je de druk van een maatschappij die alles van je eist? "The time is out of joint; O cursed spite! That ever I was born to set it right!" (Shakespeare) / "For a minute there, I lost myself." (Radiohead)

Op hoop van zegen (grote zaal, 2027 / coproductie Veenfabriek)

tekst: Joeri Vos | **regie:** Eric de Vroedt

The Full Monty meets Herman Heijermans! In de jaren '60 was de vissershaven de trots van Scheveningen. Nu zijn er nog maar twee rederijen over. Voor een belangrijke benefietavond gaat een mannelijk, Schevenings shantykoor *Op hoop van zegen* opvoeren, maar de repetities stranden in discussies over de vraag hoe duur de vis anno 2027 wordt betaald. Een meezingvoorstelling vol shantymuziek, in samenwerking met koren in heel het land.

Richard III (grote zaal, 2027, coproductie HNT/HNTjong)

tekst: Peer Wittenbols naar Shakespeare | **regie:** Noël Fischer

Een voorstelling voor young adults en volwassenen over de bittere wraak van een geminacht mens. Richard als charmeur, carrière-maker en intrigant die over lijken gaat en zichzelf verliest. Hoe vernedering iemand tot het uiterste kan drijven.

Dantons Dood (grote zaal, 2028)

tekst: Georg Büchner | **regie:** Nina Spijkers

Hoe verander je de machtssystemen van de wereld? De Franse revolutionairen kozen voor een radicale oplossing. Een voorstelling die laat zien hoe makkelijk idealen overgaan in geweld en terreur. "Door zeeën van bloed waden we naar een beter leven." (Rainald Goetz)

Me Lefen as Spøøk / Mijn leven als spook

(grote zaal, 2028, coproductie HNT/HNTjong/ Jakop Ahlbom Company)

concept en regie: Noël Fischer

Een griezelverhaal met lichte horror-elementen over een jongetje dat opgroeit in een wonderlijk spookhuis en leert een mens te zijn in de mensenwereld. Een visueel spektakel vol optische illusies over de dunne scheidslijn tussen werkelijkheid en fantasie in de traditie van Roald Dahl en Neil Gaiman. Jakop Ahlbom ontwikkelt mede het storyboard en ondersteunt de visuele regie.

HNT speelt alleen (Paradijs, 2025–2028)

Na het succes van *Tom Pain*, *Every Brilliant Thing* en *Sea Wall* gaan we door met onze monologenreeks. *HNT speelt alleen* daagt onze ensembleleden uit om minder bekende kanten van zichzelf te laten zien. In een één-op-één-confrontatie met het publiek, in het kleinste zaaltje van HNT, zonder decor of uitgebreide techniek: niets om je achter te verschuilen.

Talentontwikkeling

Onze activiteiten rond talentontwikkeling richten zich op het werken in de grote zaal en (voor regisseurs) het leiden van grote structuren. Wij zetten in het kader van duurzaamheid zo veel mogelijk in op meerjarige samenwerking; vanuit vertrouwen en rust bouwen wij aan het talent voor de toekomst.

Ons programma:

» **Studenten spel, regie, dramaturgie:**

- We ontvangen studenten in Den Haag en bezoeken de opleidingen om werk te zien, lessen te verzorgen of studenten te begeleiden.
- We bieden fulltime stageplekken spel, regie(assistentie), dramaturgie.
- In Zaal 3 werken studenten van alle Nederlandse theateropleidingen en de KABK aan projecten, die ze daar ook presenteren. Vaak is dit een eerste presentatie voor publiek buiten de opleiding. Dit doen wij als enige podium in het land.

» **Beginnende regisseurs, acteurs, schrijvers en dramaturgen:**

- In coproductie met Theater Bellevue maken we jaarlijks een lunchtheaterproductie, waar we jong regietalent en veelal jonge schrijvers een kans geven om te werken met acteurs uit het ensemble aan nieuwe teksten.
- We maken ruimte in het ensemble voor één jonge acteur.

- In Zaal 3 zetten jonge makers en collectieven hun eerste stappen na hun afstuderen. Zaal 3 is ook een belangrijke scoutingplek voor (langjarige) talentontwikkeltrajecten binnen HNT na het afstuderen. Makers/spelers die wij hier leerden kennen zijn onder meer Yela de Koning, Loek de Bakker, Gavin-Viano, Max Wind en Hizir Cengiz.

» **Regietalent richting de grote zaal/grote structuren:**

- Belle van Heerikhuizen volgt een vierjarig traject richting de grote zaal. Zij maakt twee producties in de vlakke vloer, gevolgd door twee producties in de grote zaal.
- Zodra Belle doorstroomt naar de grote zaal, ontstaat ruimte voor nieuw talent in de vlakke vloer.

» **Midcareer talent:**

- Nina Spijkers ontwikkelt zich als regisseur, maar is ook geïnteresseerd in artistiek leiderschap. Zij wordt nauw betrokken bij de ontwikkeling en implementatie van artistiek beleid (o.a. repertoire, ensemble).

Natuurlijk blijft talentontwikkeling bij HNT niet beperkt tot de artistieke kernprocessen. We bieden stageplekken bij marketing, productie, techniek (bij de producties en in de theaters), decoratelier, kostuumatelier, kap & grime. Onze medewerkers geven les op vakopleidingen en spreken op beurzen en congressen. In huis stimuleren we het volgen van opleidingen om het vakmanschap te vergroten.

Reisbeleid

Het Nationale Theater is hét reizende theatergezelschap van Nederland. Onze voorstellingen spelen door heel het land. Voor de tournees van elk van onze voorstellingen ontwikkelen we een eigen reis- en publieksstrategie. Sommige voorstellingen spelen in zo veel mogelijk steden. Andere voorstellingen staan op minder plekken in het land, maar zijn daar een langere periode te zien. Met Internationaal Theater Amsterdam hebben we een complementair profiel ontwikkeld: ITA als het grootschalig internationaal repertoiregezelschap met fundament in Amsterdam. Wij vanuit Den Haag als het grote nationale reisgezelschap.

Partnertheaters

De ‘ruggengraat’ van onze tournees wordt gevormd door een hechte alliantie met onze partnertheaters in Groningen, Leeuwarden, Drachten, Zwolle, Nijmegen, Arnhem, Utrecht, Heerlen, Maastricht, Alkmaar, Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Breda,

Tilburg en Eindhoven. Samen vormen zij een netwerk van grootstedelijke theaters door heel Nederland, met wie wij structureel samenwerken om in gezamenlijkheid en continuïteit het publiek voor onze voorstellingen te vergroten en te verbreden, en hun ervaring te verdiepen. De partnertheaters horen als eerste over nieuwe plannen en producties, denken mee over afzetstrategie en marketing, en ‘adopteren’ producties soms ook: zo ging *OustFaust* in première in Heerlen en *Laagland* in Eindhoven, waarbij in het laatste geval een programmamaker uit Den Haag en de stadsprogrammeur van Eindhoven gezamenlijk een contextprogramma ontwikkelden (*Gaaffland*).

Theaterdelta

In Zuid-Holland ondersteunen wij de Theaterdelta, waarin Dordrecht, Leiden en Gouda samenwerken om publiek op te bouwen rond kwaliteitsaanbod.

Afb: HNT producties en HNTjong in Nederland, de partnertheaters en de Zuid-Hollandse podia uitgelicht, overige speelsteden gemarkeerd.

Educatie & interactie

Focus op onderwijs

De afdeling HNTeducatie en interactie ontwikkelt educatie-activiteiten en contextprogrammering rond de voorstellingen van Het Nationale Theater in de eigen stad en op tournee, voor kinderen, jongeren en volwassenen.

Na de coronapandemie constateerden wij dat onze verbinding met het onderwijs extra aandacht verdient. Ook het onderwijs staat, onder meer door lerarentekorten, voor grote uitdagingen. We merken dat het voor scholen verleidelijk is om theaterbezoek uit het curriculum te schrappen: wanneer het lesrooster onder druk staat, voelt een voorstelling als 'luxe' en organisatorische ruis. Ook moeten wij erkennen dat we in de zes jaar zoveel innovatieve, inspirerende projecten en formats hebben ontwikkeld dat we de vraag amper aan kunnen. Dit heeft geleid tot ongezonde werkdruk en moeilijk beheersbare *span of control*.

De komende jaren leggen wij daarom de focus op onderwijs: we gaan de band met scholen versterken én hen ontzorgen, zodat theaterbezoek door leerlingen niet in gevaar komt. Dat doen we allereerst in onze thuisstad Den Haag. Met onze lokale partner Cultuurschakel onderzoeken we bovendien het veranderde gedrag van scholieren. We zien dat leerlingen minder kennis lijken te hebben van de 'codes van het theaterkijken'. Samen kijken we hoe het kijkgedrag verandert, wat werkt nu wél en wat niet om jongeren te winnen voor het theater en de dialoog te maximaliseren. Deze kennis nemen we mee het land in en delen we met de theaters en de scholen waarmee we intensief samenwerken.

MAAK-filosofie

Sinds de fusie staat in alle projecten van educatie & interactie de MAAK-filosofie centraal: iedere individuele toeschouwer is in onze optiek mede-maker van de eigen theaterervaring. Tijdens en na de voorstelling geeft de toeschouwer het getoonde zélf betekenis en maakt de voorstelling af: legt verbinding met eigen ervaringen, neemt de voorstelling 'mee naar huis'. Onze educatie- & interactieactiviteiten helpen bezoekers – van alle leeftijden – om dit proces zo bewust en geïnspireerd mogelijk te laten verlopen. Wij bieden voor en na de voorstellingen deelnemers ruimte en handvatten om voorstellingen in een kader te plaatsen, zelf te reflecteren en de eigen interpretatie serieus te nemen.

Voor het onderwijs

Het Nationale Theater heeft een sterk netwerk in het onderwijs, mede dankzij spannende educatievormen die veel verder gaan dan alleen een lesbrief. Steeds is het vertrekpunt: de hoofden van leerlingen openzetten om met een open blik naar de wereld te kijken. Kinderen en jongeren die nu opgroeien moeten zich dagelijks verhouden tot grote opdrachten voor de toekomst: het klimaat, bevolkingsgroepen die naast (en steeds vaker tegenover) elkaar leven in plaats van met elkaar, een oorlog in Europa. Deze complexe wereld komt ongevraagd via je mobiele telefoon je leven binnen. Theater is bij uitstek de plek om te oefenen in empathie en medemenselijkheid. Meerstemmigheid is daarbij de basis: alle verhalen mogen en moeten verteld kunnen worden. Wij stellen graag onze huizen en programma's open voor het trainen van deze burgerschapsvaardigheden.

Concreet betekent het dat wij onze lange leerlijn op de Johan de Witt Scholengroep, waarbij onze eigen theaterdocenten op school lesgeven, nog steeds intensief uitvoeren. Daarnaast is een vrijetijdsgroep opgericht, om de connectie van geïnteresseerde jongeren met onze voorstellingen te verstevigen. In samenwerking met Cultuurschakel bieden wij voorstellingen tijdens de schooluren aan voor het primaire en voortgezette onderwijs van de regio Haaglanden. We verzorgen programma's op PABO's en MBO-theateropleidingen. We nemen de school voor een dag over op theatermaakdagen. Ook 's avonds ontvangen wij zeer regelmatig groepen jongeren en scholieren, onder meer in de jongerentoneelkijkerseries. We helpen docenten een keuze te maken uit ons aanbod tijdens speciaal voor hen georganiseerde inspiratiebijeenkomsten. Daarbij leren we van elkaar: wij proberen ons aanbod af te stemmen op de onderwerpen waar het onderwijs behoefte aan heeft, maar andersom verleiden we docenten ook om met hun leerlingen te komen kijken naar voorstellingen die ze nog niet kennen.

Voor volwassenen

Ook voor volwassen bezoekers begint hun ervaring niet pas als het zaallicht uitgaat, net zomin als deze eindigt wanneer het licht weer aangaat. Voor- en achteraf kunnen ze worden verrast en geprikkeld door onze activiteiten.

Elk seizoen ontwikkelen we een thematische podcastreeks, zodat bezoekers zich voor of na de voorstelling verder kunnen verdiepen in de onderwerpen die in onze voorstellingen aan bod komen. Ook gaan wij mee op tournees bij onze grote voorstellingen, om een programma in de

Foto: Martijn Westerop

foyers te verzorgen. Onze inleiders verzorgen interactieve programma's, zoals de *crash course Beckett* in quizvorm bij *Wachten op Godot* en straks mag op democratische wijze gestemd worden over de inhoud van de inleiding bij *The System*. Onze tourneetheaters nemen deze al programma's gretig af en ze worden druk bezocht door het publiek. Zo werken wij aan wat we zo graag noemen een 'getalenteerd publiek'.

Haagse jongeren aan het stuur

HNTdeMotor, de jongerenredactie van Het Nationale Theater, organiseert een uitgebreid programma aan activiteiten voor jongeren die theater willen leren kennen en een plaats zoeken om samen te zijn. Elkaar ontmoeten, de vloer op, theater kijken, met elkaar in gesprek raken, eten met theatermakers of de stad in op zoek naar leeftijdsgenoten: HNTdeMotor organiseert het. De redactie is divers en staat midden in de maatschappij. Ze spreken zich uit en organiseren het gesprek met andere jongeren. Op het programma staan onder meer gesprekken over urgente thema's en inleidingen bij voorstellingen die bezocht worden door leeftijdsgenoten. Voor jongeren die zelf theater willen maken, organiseert HNTdeMotor workshops door professionals. De workshops zijn verbonden aan onze eigen producties en de podiumkunstdisciplines die daarin terugkomen.

Interactie met de stad

De medewerkers van HNT educatie & interactie ontmoeten de inwoners van Den Haag ook graag buiten de eigen theaters. We gaan naar de wijken waar zij leven en horen zo verhalen uit Rustenburg-Oostbroek, Leidschenveen of Transvaal. Voor herdenkingen en vieringen als Theater Na de Dam, Keti Koti, de Indiëherdenking gaan we met onze jongerenprogramma's weer de stad in. Rond producties als *Big Little Pharma* (dat speelt in Transvaal) of *The System* en de *System*-avonden doen we research in de stad en gaan we op zoek naar

ervaringsdeskundigen. Zo voeden de verhalen van 'gewone Hagenaars en Hagenezen' de producties.

HNTonbeperkt staat voor toegankelijkheid

Met HNTonbeperkt loopt Het Nationale Theater voorop in het toegankelijk maken van theater voor mensen met een beperking. Wij vinden dat iedereen naar het theater zou moeten kunnen: een beperking mag dat niet in de weg staan. Sinds het begin van HNTonbeperkt maken wij voorstellingen toegankelijk voor blinden en slechtzienden, doven en slechthorenden en mensen die gevoelig zijn voor prikkels. Dat doen wij door de inzet van toegankelijkheidshulpmiddelen voor, tijdens en na de voorstellingen. Een vaste rustruimte, een prikkelplattegrond met een voorbereidingsdocument voor prikkelgevoelige bezoekers en een eigen audiodescriptieset die mee kan op tournee met een blindentolk zijn duurzame investeringen die wij hebben gedaan om iedereen welkom te heten bij onze voorstellingen, in onze eigen theaters én in het land. Waar mogelijk zoeken wij naar manieren om de beleving voor mensen met een beperking een artistieke meerwaarde te geven, bijvoorbeeld door *integrated audio*.

Wij leren van de organisaties met wie wij samenwerken zoals De Oogvereniging, Theater met Tolk, Onbeperkt Genieten en Stichting Komt het Zien. En door zelf te doen, te proberen en te luisteren naar de bezoekers die van de toegankelijkheidsmiddelen gebruik maken. De kennis die wij opdoen, delen wij met andere culturele instellingen. Wij willen voorop blijven lopen en kijken daarom naar nieuwe ontwikkelingen die wij kunnen gebruiken om toegankelijker te worden. Met steun van cultuurloket DigitAll voeren wij momenteel een pilot uit waarmee we eigen, breed inzetbaar toegankelijkheidsmiddel voor doven en slechthorenden trachten te ontwikkelen. Als de pilot het gewenste resultaat oplevert, zullen wij deze technisch innovatieve oplossing uiteraard toepassen, in onze eigen theaters en tijdens tournees.

Marketing en publieksbereik

Het Nationale Theater wil het publiek voor onze producties verbreden, vergroten en hun ervaring verdiepen. Zeker op het gebied van de marketing had de fusie een enorme meerwaarde: dankzij een mix van specialisten op o.a. data-, e-mail- en contentmarketing, campagnemarketeers en publiekskenners kunnen we grote en specifieke campagnes uitzetten. Ook beschikken we over veel Haagse publieksdata. De marketeers gaan zo veel mogelijk analytisch en *evidence based* te werk, om zo steeds beter te worden in het bereiken van een zo groot en divers mogelijk publiek.

Theater is een visuele kunstvorm. Gelukkig zijn er veel mogelijkheden om het publiek met bewegend beeld te informeren en verleiden: zowel op telefoon en computer als op video-abri's op straat. Dat maakt goede video-content steeds belangrijker. Wij werken daarvoor graag met vormgevers die ook buiten de theatersector actief zijn. Niet alleen inspireren zij ons, vaak hebben zij ook de open blik van mensen die (nog) geen reguliere theaterbezoeker zijn. We waken ervoor dat de beelden en de toon van de campagnes niet te *highbrow* zijn. We toetsen de effectiviteit van onze content actief, onder meer door klikgedrag te meten in online campagnes.

Rond elke productie bepalen we relevante doelgroepen. Daaruit volgt een gerichte media(inkoop) strategie: een mix van klassieke marketingmiddelen en nieuwe kanalen. Afhankelijk van de thematiek zoeken we media die specifiek past bij het onderwerp. We benaderen relevante influencers en vergeten daarbij ook niet dat onze eigen ensemble-acteurs vaak veel volgers hebben op social media. Vanuit Den Haag voeren we een landelijke campagne, die zich vertaalt naar de speelsteden. Onze marketeers adviseren hun collega's in de theaters bij de marketingaanpak in hun stad of regio. We delen inzichten uit de Haagse bezoekersdata en bespreken welke selectie van doelgroepen benaderd zou kunnen worden.

Wanneer een productie twee avonden of langer in een reistheater staat, bouwen we langer van tevoren intensief contact op met de betreffende marketeers. Waar mogelijk bundelen we theaters in een bepaald gebied om zo een (regio)kennishub te creëren. In Den Haag kunnen eigen producties die langer of vaker geprogrammeerd staan (vaak komt een productie na de première in eigen huis nog twee of drie keer terug) meeliften op HNT-brede campagnes als 'Mix & match' of 'Patatje met'.

Foto: Jassir Jonis

Aandachtspunten

Code diversiteit en inclusie

Het Nationale Theater wil een thuis van gemeenschappen zijn, met naast een artistieke ook een sociale betekenis voor grote groepen Nederlanders. Met onze programmering willen we recht doen aan de bevolkingssamenstelling van Den Haag. We presenteren kwaliteitstheater voor alle Nederlanders. Voor jong en oud, arm en rijk, theoretisch en praktisch opgeleid, voor diverse culturele achtergronden. Het Nationale Theater kan alleen toonaangevend zijn als het ook inclusief is en kiest voor radicale meerstemmigheid. In de programmering horen we graag de verhalen van bi-culturele makers. Zij keren regelmatig in onze huizen terug, zowel in onze eigen producties als in de programmering, en bouwen met ons aan een groeiend publiek van bi-culturele bezoekers. Met HNTonbeperkt maken we ons aanbod toegankelijk voor mensen met een auditieve of visuele beperking of verminderde tolerantie voor prikkels. Met de BIS-gezelschappen en hun standplaatstheaters organiseren we het programma TheaterInclusief, waarvoor Het Nationale Theater penvoerder is. Samen zorgen wij voor een toename van hoogwaardig cultureel-divers aanbod, een dialoog met het publiek, samenwerking met wijkorganisaties en Unconscious Bias trainingen voor medewerkers. Om de diversiteit van ons medewerkersbestand verder te vergroten, werken we als organisatie gezamenlijk aan een inclusieve werkomgeving. Zo volgden alle leidinggevenden een cursus inclusief leiderschap en alle medewerkers een cursus multicultureel vakmanschap, waarin de ARBO-normen omtrent diversiteit, inclusiviteit en integriteit werden behandeld en geoefend. We stellen inclusieve vacatureteksten op, laten die tegenlezen door personen met een bi-culturele achtergrond en gebruiken een breed scala aan netwerken voor het uitzetten van de vacatures.

Fair practice code

Het Nationale Theater hanteert de cao Toneel en Dans en de daarin opgenomen cao-lonen voor het personeelsbestand, met uitzondering van een gedeelte van de medewerkers publieksservices, waarvoor de cao van Koninklijke Horeca Nederland wordt gehanteerd. Ook bij het opstellen van overeenkomsten met zelfstandigen is de cao onze leidraad en kijken wij voor de inschaling naar ervaringsjaren en opgebouwde expertise. Wij bieden op alle afdelingen graag ruimte aan stagiairs. Wij dragen niet alleen onze kennis over, maar zijn vooral ook nieuwsgierig naar hun inzichten en kennis. Alle stagiairs krijgen een stagebegeleider van HNT uit de afdeling waar zij stage lopen en stagebegeleiding van de betreffende onderwijsinstelling.

Duurzaamheid

Als we op het toneel praten over de toekomst, dan moet die er wel zijn. Duurzaamheid is voor ons een belangrijke waarde. Dat gaat over onze ecologische footprint: zo duurzaam mogelijk produceren en reizen, onze gebouwen verduurzamen, vegetarische maaltijden tot standaard verklaren en vlees eten tot uitzondering. Maar duurzaamheid is ook: langdurig investeren in relaties met mensen en partnerorganisaties.

Om onze duurzaamheidsambities te realiseren, werken we samen met partners die onze blik op de toekomst delen. We sloten ons, evenals driehonderd andere organisaties, aan bij het Haags Klimaatpact gesloten. De inzet is een klimaat-neutraal Den Haag in 2030. In nauw overleg met de gemeente verduurzamen we onze panden: Zaal 3 en de Koninklijke Schouwburg zijn beter geïsoleerd en in Theater aan het Spui is de luchtbehandeling vernieuwd en een warmte-koude opslag aangelegd. Een volgende stap is de verduurzaming van de klimaatinstallatie van de Koninklijke Schouwburg. Met collega's verbonden aan de NAPK, VSCD en VPT werken we aan een vertaling van Theatre Green Book, ontstaan in de UK. Dit is een zeer complete en praktische tool voor verduurzaming van gebouwen, producties en operatie. Aan de hand van de Engelse versie kunnen we al een start maken door intern bewustzijn te vergroten en concrete (jaar)doelen op te stellen. Met Pieter Smit, onze vaste transporteur tijdens tournees, zijn we per 1 januari 2024 gestart met het rijden op HVO100-diesel. Dat levert tot 90% CO₂-reductie op ten opzichte van fossiele diesel. Samen onderzoeken we volgende stappen in het verduurzamen van ons transport. Ook werken we sinds 2018 met de Milieubarometer van Stichting Stimular, de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen. Het verkregen inzicht in de CO₂-footprint en milieu-impact van onze organisatie kunnen we omzetten naar concrete acties. In de vijf jaar dat we de milieubarometer gebruiken is onze klimaatimpact al met meer dan 50% teruggebracht.

Sociale veiligheid

Het Nationale Theater heeft een Protocol ongewenste omgangsvormen, waarmee zij een sociaal veilige, harmonieuze en respectvolle werkomgeving wil waarborgen voor iedereen die bij ons werkt. Als werkgever of opdrachtgever vinden we het belangrijk dat iedereen die bij ons werkt zich veilig voelt. Tijdens de repetities, op kantoor, op de vloer, op reis van en naar een voorstelling. Overall. Ongewenst gedrag is niet altijd zichtbaar, maar komt soms wel voor. Daarom verwachten we van zowel onze werknemers als de mensen met wie wordt samengewerkt, dat zij zich in de omgang met anderen collegiaal en

respectvol gedragen en ongewenste omgangsvormen vermijden, ongeacht of tussen hen hiërarchische verschillen bestaan. Verder verwachten we dat iedereen alert is op ongewenst gedrag tussen andere personen en dat men er voor elkaar is als dat nodig is. Als een werknemer geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag (bv. discriminatie, agressie, pesten, intimidatie of seksuele intimidatie) kan deze contact opnemen met een van onze vier vertrouwenspersonen. Twee daarvan zijn intern, twee daarvan zijn extern. Daarnaast is HNT aangesloten bij Mores.online, het meldpunt ongewenste omgangsvormen van de podiumkunsten-, televisie- en filmsector. Ook daar kan de werknemer, indien deze slachtoffer is van ongewenste intimiteiten, een melding maken.

Bij elke nieuwe productie wordt een procesteam opgestart. Dit evalueert gezamenlijk het werkproces van de productie gedurende de repetitie- en speelperiode. Deze procesevaluatie heeft als doel om een veilig en prettig werkproces voor iedereen te waarborgen door observaties te delen, verbeterpunten te formuleren en acties op te pakken. De evaluatiecyclus bestaat uit vijf momenten, waarin het werkproces wordt besproken: Hoe verloopt de communicatie? Voelt iedereen zich veilig? Zijn er spanningen? Deze evaluatie gaat dus niet over het artistieke product, maar echt over het werkproces.

Governance code cultuur

Het Nationale Theater past de negen principes van de Governance Code Cultuur toe. Het bestuur opereert vanuit zijn missie, zonder de belangen van stakeholders te vergeten. Binnen de bedrijfsvoering beheersen we de risico's door middel van functiescheiding, het vier-ogen-principe en procescontroles. In de rapportages volgen we de realisatie van financiële en niet-financiële doelstellingen en sturen we waar nodig actief bij. Besluitvorming vindt plaats door het bestuur. De besluitvorming wordt vastgelegd in de notulen van het bestuurlijk overleg. De zakelijk directeur heeft periodiek overleg met de ondernemingsraad. Het bestuur heeft regulier overleg met de raad van toezicht, gevraagd, ongevraagd en tijdig. De bestuurders leggen belangrijke beslissingen en strategische documenten ter goedkeuring aan de raad van toezicht voor. De raad van toezicht vergadert in ieder geval viermaal per kalenderjaar.

De raad van toezicht ontvangt alle relevante documenten uit de Planning en Control-cyclus die nodig zijn om de verantwoordelijkheid en bijbehorende bevoegdheden op

financieel-economisch terrein als raad van toezicht te kunnen dragen. Het bestuur geeft de raad van toezicht in iedere vergadering een beknopte update, waarin de volgende onderwerpen aan bod komen: Inhoudelijke activiteiten, Strategie en omgeving en Personeel en organisatie. Het doel van deze update is tweeledig: het voorkomen van verrassingen voor de raad van toezicht en het in staat stellen van raad van toezicht-leden de boegbeeld-functie en ambassadeursrol voor Het Nationale Theater adequaat in te vullen. Indien er zich buiten de periodieke verstrekking van informatie aan de raad van toezicht – zoals is afgesproken – ontwikkelingen voordoen die wezenlijke invloed hebben op het realiseren van de opdracht van de stichting of het voortbestaan van de stichting, wordt de raad van toezicht hiervan onverwijld door het bestuur op de hoogte gesteld. De besluiten en de daaraan voorafgaande overwegingen in de vergaderingen van de raad van toezicht worden vastgelegd in notulen.

Bij het aangaan van zakelijke contracten zijn meerdere functionarissen betrokken. Besluiten hierover worden enkel op zakelijke gronden genomen. Het bezoldigingsbeleid van Het Nationale Theater past bij het karakter van de instelling en is in overeenstemming met de Wet Normering bezoldiging Topinkomens (WNT). De bezoldiging van het bestuur wordt toegelicht in de jaarrekening en gepubliceerd op de website. Tevens zijn in dit overzicht de onbezoldigde leden van de raad van toezicht opgenomen. De raad van toezicht van Het Nationale Theater laat zich in zijn werk leiden door het culturele, economische en maatschappelijke belang van de organisatie. De raad adviseert het bestuur en doet dit op actieve wijze, zowel anticiperend als reflecterend op beslissingen van het bestuur. En beslist over benoeming, beoordeling, bezoldiging, schorsing en ontslag van het bestuur.

De raad van toezicht is onbezoldigd en de samenstelling is divers in kennis, leeftijd, geslacht en culturele achtergrond. Het rooster van aftreden en een overzicht van de nevenfuncties van de leden van de raad en het bestuur is opgenomen in het jaarlijkse bestuursverslag, dat onderdeel is van de jaarrekening. De raad van toezicht benoemt de externe accountant en stelt diens beloning vast op basis van advies van het bestuur. De externe accountant brengt ten minste eenmaal per jaar aan de raad van toezicht respectievelijk het bestuur verslag uit van zijn bevindingen. De raad van toezicht kan hem bevragen over de getrouwheid van de jaarrekening.

